

CELINA TIMOSZYK-TOMCZAK

Instytut Psychologii, Uniwersytet Szczeciński
Institute of Psychology, University of Szczecin
e-mail: c.timoszyk@wp.pl

Sprawozdanie z XXVI Ogólnopolskiej Konferencji Psychologii Rozwojowej, Szczecin, 1–3 czerwca 2017 roku

W dniach 1–3 czerwca 2017 roku odbyła się XXVI Ogólnopolska Konferencja Psychologii Rozwojowej pt.: *Potencjał rozwojowy w biegu życia: w kierunku samorealizacji*. Konferencja została zorganizowana przez Instytut Psychologii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Polskie Stowarzyszenie Psychologii Rozwoju Człowieka. W konferencji czynny udział wzięło 111 uczestników z 30 różnych jednostek naukowych oraz kilku instytucji oświatowych i psychologicznych w Polsce. W trakcie trwania konferencji wygłoszono siedem wykładów plenarnych, odbyły się dwie dyskusje panelowe, a także dziewięć sympozjów i 11 sesji tematycznych. Przedstawiono 102 referaty, przygotowano pięć warsztatów oraz sesję plakatową, w której zaprezentowano 18 posterów. Tematyka konferencji koncentrowała się wokół dwóch aspektów rozwoju: potencjału rozwojowego oraz rozgrywającego się w biegu życia człowieka procesu samorealizacji jako najpełniejszej formy jego ujawniania. Sam potencjał rozwojowy charakteryzowany był głównie w kategoriach posiadanych przez jednostkę zasobów, zdolności do zmiany oraz szeroko rozumianej adaptacji do wymogów związanych z zadaniami rozwojowymi.

Uroczyste otwarcie konferencji odbyło się w auli głównej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego. Uczestników powitał JM Rektor US prof. dr hab. Edward Włodarczyk, a następnie dziekan Wydziału Humanistycznego US prof. dr hab. Urszula Chęcińska oraz dyrektor Instytutu Psychologii prof. dr hab. Zdzisław Kroplewski. Refleksja-

mi wprowadzającymi do tematyki konferencji podzieliła się przewodnicząca Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka prof. dr hab. Maria Kielar-Turska, która przedstawiła różne sposoby definiowania pojęć: „potencjał rozwojowy” i „samorealizacja” oraz wskazała na wybrane koncepcje psychologiczne, w których zajmują one ważne miejsce. Następnie podczas koncertu uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Tadeusza Szeligowskiego słuchacze mieli możliwość bezpośredniego doświadczenia przejawów rozwoju potencjału zdolności muzycznych dzieci i młodzieży. W wykładzie inauguracyjnym *Potencjał rozwojowy jako zdolność do zmiany. Efekty treningu poznawczego zależne od powtarzania pomiaru w różnym czasie związane z wiekiem badanych* prof. dr hab. Janusz Trempała zwrócił uwagę na możliwości modyfikowania potencjału rozwojowego, a także na jego podatność na zmiany. Drugi w tym dniu wykład *Pomimo przeciwności. O rozwoju i granicach samoregulacji z perspektywy psychopatologii rozwojowej* wygłosiła dr hab. Grażyna Kmita, wskazując na możliwości rozwoju i granice samoregulacji z perspektywy psychopatologii rozwojowej. Ważnym wydarzeniem pierwszego dnia konferencji była dyskusja panelowa *Możliwości i ograniczenia samorealizacji w różnych okresach życia* poprowadzona przez prof. dr hab. Zdzisława Kroplewskiego z udziałem przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Z perspektywy pedagogiki kwestię samorealizacji omawiała prof. dr hab. Barbara Kromolicka, antropologię reprezentował dr hab. Karol Piasecki, prof. US, filozofię

dr hab. Maciej Witek, prof. US, a psychologię dr hab. Waldemar Domachowski, prof. US. Przypomniano niektóre koncepcje filozoficzne, m.in. egzystencjalizm, zgodnie z którym człowiek „skazany” jest na samorealizację. W trakcie dyskusji przywołano koncepcje takich autorów, jak Hurt Goldstein, Abraham Maslow czy Carl Rogers, w których pojęcie „samorealizacja” zajmuje znaczące miejsce. Dyskutanci nakreślili spektrum procesów samoregulacyjnych (efektywnych i nieefektywnych) oraz zwrócili uwagę na możliwe utrudnienia i ograniczenia rozwoju, eksponując sytuacje braku szans na rozwój. Jak wskazano, możliwości rozwoju jednostki w znacznym stopniu uwarunkowane są warunkami społeczno-kulturowymi, jakością relacji jednostka–społeczeństwo, wolną wolą samej jednostki. Przedstawiona różnorodność podejść do kwestii samorealizacji, wynikająca z odmienności dziedzin naukowych reprezentowanych przez uczestników panelu, sprzyjała twórczej wymianie opinii i konstruowaniu interesujących wniosków. W pierwszym dniu konferencji odbyły się również dwa sympozja i cztery sesje tematyczne. Pierwsze sympozjum *Od uczenia się spontanicznego do reaktywnego: podejście geologiczne* poświęcone było analizie mechanizmów powstawania wyższej formy uczenia się odpowiedzialnej za prawidłowy przebieg regulacji relacji z otoczeniem, a szczególnie jej społeczno-kulturowego aspektu i prowadzone było przez dr hab. Błażeja Smykowskiego, prof. UAM, i dr. Sławomira Jabłońskiego. Drugie sympozjum *Dzieci alkoholików w perspektywie klinicznej i rozwojowej* pod kierunkiem prof. dr hab. Lidii Cierpiałkowskiej i dr hab. Iwony Grzegorzewskiej, prof. UZ, przybliżyło uczestnikom konferencji zagadnienia psychopatologii rozwojowej w odniesieniu do dzieci alkoholików. Sesje tematyczne poświęcone były samorealizacji w niepełnosprawności i nietypowości, samorealizacji w rozwoju dziecka, a także odnosiły się do kwestii motywacji i rozwoju zawodowego oraz prezentowały nowe spojrzenie na narzędzia diagnostyczne. Uczestnicy mogli również wziąć udział w dwóch ciekawych warsztatach, z których pierwszy dotyczył różnych podejść do standardów diagnozy dzieci z FASD, a drugi

prezentował coaching rodzicielski jako metodę wsparcia rodziców w ich samorozwoju. Na zakończenie pierwszego dnia konferencji odbyło się zebranie Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka.

W drugim dniu konferencji wygłoszono dwa wykłady plenarne dotyczące różnych aspektów samorealizacji. Dr hab. Beata Krzywosz-Rynkiewicz, prof. UMW, scharakteryzowała *Rozwojowe i osobowościowe uwarunkowania aktywności obywatelskiej młodzieży*, ukazując zasoby jednostki na różnych poziomach mikro-, mezo- i makrośrodowiska, a dr hab. Agnieszka Maryniak, prof. UW, przedstawiła wykład pt.: *Deficyt czy oryginalność? Rozwój rozumowania u dzieci z zaburzeniami językowymi*, w którym zwróciła uwagę na indywidualne dopasowanie zadań formułowanych dla dzieci z zaburzeniami językowymi, jako warunek skutecznego wspierania ich rozwoju.

Kolejnym punktem programu była dyskusja panelowa *Zaangażowanie aksjologiczne psychologii rozwojowej* przygotowana przez dr hab. Adama Niemczyńskiego, prof. GWSH, a poprowadzona przez prof. dr hab. Marię Kielar-Turską. Uczestnicy, przedstawiciele dwóch pokoleń psychologii: z jednej strony prof. dr hab. Jolanta Miluska i prof. dr hab. Zdzisław Kroplewski, a z drugiej – dr Eunice Hempolińska-Nowik i dr Małgorzata Steć, rozważali znaczenie wartości w psychologii, akcentując specyfikę psychologii jako nauki, pomimo jej zakorzenienia w filozofii. W tym dniu odbyło się również Forum Historyczne, w ramach którego przypomniano postaci i dorobek Profesor Marii Tyszkowej. Materiał dotyczący biografii i działalności naukowej przygotowała prof. dr hab. Barbara Harwas-Napierała, a przedstawiła dr hab. Lucyna Bakiera. Profesor Maria Tyszkowa w swojej koncepcji rozwoju psychicznego posługiwała się terminem „potencjał rozwojowy” jednostki w znaczeniu procesu strukturacji i restrukturacji doświadczenia indywidualnego. Zgodnie z tą koncepcją potencjał rozwojowy jest realizowany dzięki aktywności jednostki, co dostarcza materiału do budowy i przebudowy struktur psychiki i prowadzi do konstruktywnej adaptacji do warunków środowiskowych.

Drugi dzień konferencji obfitował również w sympozja i sesje tematyczne. Ich tematyka bardzo szeroko odnosiła się do zagadnień związanych z samorealizacją. Pierwsze sympozjum *Czynniki ochronne i czynniki ryzyka rozwoju w biegu życia – perspektywa psychopatologii rozwojowej* przygotowały i poprowadziły dr hab. Iwona Grzegorzewska, prof. UZ, i dr Marzanna Farnicka. Drugie spotkanie (*Co nowego w znanych teoriach? Analiza krytyczna nowych ujęć*), poprowadzone przez dr hab. Marię Czerwińską-Jasiewicz, prof. UKSW, i dr hab. Wandę Zagórską, prof. UKSW, obejmowało wystąpienia zawierające krytyczne analizy nowych podejść teoretycznych do rozwoju człowieka. Trzecie sympozjum zatytułowane *Polityka w przestrzeni życia człowieka*, przygotowane i kierowane przez prof. dr hab. Jolantę Miluską, koncentrowało się wokół problematyki aktywności politycznej człowieka jako sposobu samorealizacji. Podczas sympozjum *Człowiek dorosły wobec wyzwań i zadań rozwojowych* dr hab. Doroty Czyżowskiej i dr hab. Ewy Gurby dyskutowane były zadania i wyzwania rozwojowe, wobec których staje człowiek dorosły. Sześć sesji tematycznych dotyczyło m.in. duchowości w życiu człowieka, mądrości jako potencjału życiowego oraz zagadnienia samorealizacji w kontekście rozwoju dzieci, młodzieży, rodziny i osób starszych. W drugim dniu konferencji zrealizowano trzy warsztaty ogniskujące się wokół tematyki rozwoju seksualnego dzieci i młodzieży, przemocy seksualnej wobec dziecka, a także ważnych dla osobistego rozwoju nauczycieli kwestii samoświadomości. W tym dniu odbyło się również Walne Zgromadzenie Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka, poświęcone istotnym dla działalności stowarzyszenia kwestiom. Wieczorem w trakcie uroczystego bankietu uczestnicy mieli możliwość kontynuowania dyskusji naukowych rozpoczętych w trakcie obrad oraz świętowania spotkania w gronie zaprzyjaźnionych uczestników kolejnej XXVI Konferencji Psychologii Rozwojowej.

W ostatni dzień wygłoszone zostały dwa wykłady plenarne oraz wykład laureatki Nagrody im. Stefana Szumana. Pierwszy, zatytułowany *Trudne drogi dorastania – o funkcjach samokaleczeń wśród młodzieży hospitalizowanej*

psychiatrycznie, wygłosiła dr hab. Wioletta Radziwiłłowicz, prof. UG, która z dużą empatią wobec nastolatków dzieliła się ze słuchaczami wiedzą opartą na własnych doświadczeniach w pracy z dorastającymi dziećmi. Następnie prof. dr hab. Zdzisław Kroplewski wprowadził słuchaczy w kwestie dotyczące rozwoju religijnego, wygłaszając wykład *Rozwój religijności a samorealizacja. Analizy psychologiczne*.

Laureatką kolejnej edycji Nagrody im. Stefana Szumana została dr Anna Lipska, która zaprezentowała ciekawe wyniki badań własnych zawarte w rozprawie doktorskiej przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Wandy Zagórskiej, prof. UKSW. Prelegentka omówiła zagadnienia rytuałów rodzinnych, przedstawiając bogaty materiał teoretyczny i empiryczny.

W tym dniu uczestnicy mieli również okazję poznać relacje z aktualnie prowadzonych badań, zaprezentowane w wystąpieniach posterowych w ramach sesji plakatowej oraz trzech sympozjach i jednej sesji tematycznej. Pokazano 18 posterów o bardzo szerokiej tematyce dotyczącej różnych przejawów samorealizacji w rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych. Spośród zaprezentowanych prac wyłoniono dwie do nagrody oraz jedną wyróżniono. Nagrodzone postery to: *Wyobraźnia twórcza uczniów w wieku 7–18 lat* dr Dominiki Łowkajtis (UT) oraz *Obraz dzieciństwa w dorosłości – umiejscowienie wspomnień w czasie* mgr. Kamila Jezierskiego (AIK), a wyróżnienie otrzymała dr Emilia Rutkowska (USz) za poster *Percepcja relacji z rodzicami u dzieci z rodzin z problemem uzależnienia*. Sympozja tematyczne dotyczyły społecznej aktywności człowieka, religijności, a także rozwoju w późnej dorosłości. Pierwsze przygotowały dr hab. Ludwika Wojciechowska, prof. UZ, oraz dr hab. Hanna Liberska, prof. UKW, a dyskutowano w jego ramach zagadnienia określone jako *Determinanty i właściwości społecznej aktywności człowieka na różnych etapach życia*. Drugie sympozjum, którego przedmiotem były zagadnienia zogniskowane wokół *Religijności jako drogi życiowej człowieka*, przygotowane zostało przez dr hab. Czesława Walesę, prof. WSEI, dr hab. Małgorzatę Tatalę, prof. KUL, oraz dr hab. Elżbietę Rydz. Trzecie spotkanie (*Późna dorosłość – możliwości i ograniczenia*

rozwoju) poprowadziły dr Celina Timoszyk-Tomczak i dr Beata Bugajska. W ramach sesji tematycznej zaprezentowano wyniki analiz dotyczących problematyki miłości i przywiązania w okresie wczesnej i średniej dorosłości.

Zamykając konferencję i dokonując jej podsumowania, prezes Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka prof. dr hab. Maria Kielar-Turska zauważyła, że w rozważaniach nad potencjałem rozwojowym i samorealizacją przywoływano najczęściej badania dotyczące osób w okresie dorosłości, rzadziej dzieci; prowadzono rozważania na temat aktywności społecznej, duchowej, politycznej, rzadziej poznawczej. Szeroko zarysowany obszar rozważań oraz różnorodność form prezentacji sprawiły, że konferencja mogła stanowić niezwykle angażujące i wartościowe wydarzenie dla wszystkich uczestników.

XXVI Ogólnopolska Konferencja Psychologii Rozwojowej poświęcona była rozważaniom dotyczącym zjawiska potencjału rozwojowego i jego przejawom, a szczególnie różnym formom samorealizacji w biegu życia. Uczestnicy mogli wziąć udział w wielu interesujących wydarzeniach konferencyjnych, takich jak: wykłady, sympozja i sesje tematyczne, dyskusje panelowe, forum historyczne, warsztaty czy sesja plakatowa. Twórcza atmosfera konferencji, która towarzyszyła ożywionym dyskusjom prowadzonym zarówno w trakcie obrad, jak i w kulisach, sprawiła, że konferencja była atrakcyjna nie tylko pod względem naukowym, ale i towarzyskim, co zapewne przyczyni się do poszerzenia grona osób zainteresowanych zagadnieniami z zakresu psychologii rozwojowej.